

Nr 87.

Av herr **Mannerskantz**, om ändrade grunder för disponerande av bidrag till ladugårdsförbättringar.

I statsverkspropositionen IX huvudtiteln, punkt 123, äskas till bidrag till ladugårdsförbättringar ett reservationsanslag å kronor 250.000. För bidragens användning föreslås i huvudsak samma villkor som gälla för åtnjutande av bidrag från tidigare anvisade anslag. Dessa innebära att Kungl. Maj:t fördelar beloppet på hushållningssällskap i landets olika delar även i trakter, där icke de förutsättningar finnas, som lågo till grund för det första anslaget beviljande vid 1936 års riksdag.

Anslaget tillkomst och fortvaro samt utvidgning till hela landet och riksdagens inställning till detsamma framgå bäst av 1937 års jordbruksutskotts av riksdagen godkända utlåtande, som är av följande lydelse:

»Utskottet vill erinra, att jordbruksutskottet vid 1936 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om bidrag med 100.000 kronor till ladugårdsförbättringar inom vissa delar av Västerbottens län understrukt dåvarande departementschefens uttalande därom, att ett beslut om anslag då ej borde innebära ett löfte om hjälp i framtiden. Berörda anslag tillkom i första hand för att bereda jordbrukare inom Tärna och viss del av Dorotea socken möjlighet att förbättra ladugårdsstandarden. Till följd av bristande tillgång på lämpligt virke, långa avstånd och dåliga kommunikationer äro ladugårdsbyggnaderna i dessa trakter som regel av undermålig beskaffenhet. Ett avhjälpande av bristerna torde med hänsyn till kostnaderna och befolkningens ekonomiska ställning ej kunna försiggå utan statens mellankomst.

Vid prövning av nu föreliggande anslagsäskande om 250.000 kronor har utskottet beaktat, att bidrag främst skola utgå till lantbrukare i Norrbottens län, vilka leva under likartade förhållanden som de i Tärna och Dorotea socknar, samt till personer i Göteborgs och Bohus län, vilka hårt drabbats av där rådande arbetslöshet. Ehuru utskottet ej vill motsätta sig, att, på sätt departementschefen föreslagit, bidrag skulle kunna utgå jämväl till andra än de sist nämnda två länen, där förhållandena äro likartade, förutsätter utskottet, att förevarande bidragsverksamhet betraktas som tillfällig och allenast betingad av särskilt ömmande förhållanden i vissa kommuner. Utskottet understryker alltså ytterligare sitt föregående år gjorda uttalande, att ett beslut om anslag nu ej bör innebära löfte om hjälp i framtiden.»

Utskottet tillstyrker därefter den utvidgning av anslagets användning även till andra än de nämnda länen, och så har även blivit fallet vid 1938 och 1939 års riksdagar. Anslaget har under senaste året utdelats i småportioner till de flesta hushållningssällskapen, att fördelas med mindre belopp till ett mindre antal jordbrukare, utom i de två nordligaste länen där anslaget varit större. I årets statsverksproposition meddelas att Norrbottens hushållningssällskap gjort framställning om ett bidrag av 930.000 kronor för ändamålet ifråga.

Jag förmenar att starka skäl tala för, att den uppfattning, som framgår av här ovan citerade utskottsutlåtande, är riktig och att anslagets användning bör begränsas till kommuner där förhållandena äro likartade med dem som råda på orter som avsågos när riksdagen första gången beviljade anslag. Storleksordningen av de belopp som skulle erfordras för att inom överskådlig tid om- eller nybygga alla de ladugårdar i landet som kunna anses vara i behov därav är så ofantlig, att det måste ligga utom möjligheternas gräns att kunna utanordna statsbidrag till annat än en mycket ringa del därav och detta även om man blott håller sig till mindre jordbruk. Erfarenheterna under de senaste åren giva vid handen att svåra situationer uppkomma, när det gäller att inom hushållningssällskapen uttaga dem, som skola komma i åtnjutande av bidrag bl. a. beroende därpå att man ej som ifråga om många andra anslagsformer i ganska stor utsträckning kan reducera vars och ens bidragsbelopp för att därigenom bliva i stånd att hjälpa ett större antal. Ett i förhållande till den sammanlagda byggnadskostnaden alltför litet bidrag blir nämligen i praktiken ganska meningslöst särskilt med hänsyn till att standard och kostnader vid företag som erhålla statsbidrag oftast fördyras med större belopp än statsbidragets storlek.

Oavsett vilken åsikt man har om det principiellt riktiga eller oriktiga i systemet med direkta bidrag till enskilda för arbeten utförda inom deras eget företag, tillkommer nu den exceptionella statsfinansiella ställningen, som med styrka talar för att tidpunkten nu är inne att låta riksdagens tidigare uttalande om den tillfälliga karaktären av anslagets utvidgning utöver den ursprungliga ramen omsättas i verklighet.

Övervägas kan, huruvida icke anslaget under nuvarande förhållanden borde helt indragas. Med hänsyn till att sannolikt förarbeten äro verkställda i betydande omfattning särskilt i vissa län i nordligaste delen av landet och då verksamheten i avsides belägna trakter med höga fraktkostnader för virke och annat byggnadsmaterial måste anses hava en särskild karaktär av kulturgärning med en speciellt ömmande betoning, anser jag att åtminstone ännu ett år verksamheten, i den begränsade utsträckning jag här förordat, måtte få äga rum.

Efter denna tid bör frågan övervägas på nytt med hänsyn till huru förhållandena då utvecklats sig.

Huruvida anslag för ändamålet bör uppföras på beredskapsstat och med vilka direktiv torde få bedömas när vederbörande proposition föreligger.

Under återopandande av vad jag här ovan anförde och under hänvisning till riksdagens tidigare gjorda uttalande i frågan hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta

att såsom direktiv för disponering av bidrag till ladugårdsförbättringar för budgetåret 1940—41 måtte gälla, att detsamma må disponeras av hushållningssällskap för avhjälpande av större missförhållanden beträffande ladugårdsbeståndet inom kommuner, företrädesvis i Norrland, där detta särskilt betingas av bristande tillgång på lämpligt virke, långa avstånd, dåliga kommunikationer samt svag ekonomi.

Stockholm den 23 januari 1940.

Axel Mannerskantz.

